



საქართველოს მთავრობა

პირითადი მონაცემები და მიმართულებები
2006-2009 წლებისათვის

თბილისი

2005

სარჩევი

შესავალი	3
1. მაკროეკონომიკა.....	4
1.1. მაკროეკონომიკური მიმოხილვა	4
1.2. მაკროეკონომიკური პოლიტიკის მიმართულებები	7
1.3. მაკროეკონომიკური მაჩვენებლების პროგნოზი	8
1.4. ფისკალური პოლიტიკა.....	11
2. საბიუჯეტო შემოსავლები.....	15
2.1. შემოსავლების ანალიზი	15
2.2. საშემოსავლო პოლიტიკა.....	17
2.3. შემოსავლების პროგნოზი	17
3. ბიუჯეტი	19
3.1. 2004 წლის ბიუჯეტის შესრულების მოკლე მიმოხილვა	19
3.2. საშინაო ვალის მდგრადობა და სტრატეგია.....	20
3.3. საგარეო ვალის მდგრადობა და სტრატეგია	21
3.4. დეფიციტი.....	22
3.5. გადასახდელები და ხარჯები ძირითადი ეკონომიკური კატეგორიების ჭრილში	23
4. ძირითადი სექტორული მიზნები და ამოცანები.....	27
4.1. ეკონომიკური განვითარებისა და სიღარიბის დაძლევის პროგრამისა და სახელმწიფო ბიუჯეტის ურთიერთკავშირი	27
4.2. ხარჯების საშუალოვადიანი დაგეგმვა (MTEF)	30

ცხრილები

ცხრილი 1 ძირითადი მაკროეკონომიკური ინდიკატორები	4
ცხრილი 2 ძირითადი ფისკალური ინდიკატორები 2004-2009	12
ცხრილი 3 ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლები 2002-2004 წლებში	15
ცხრილი 4 საგარეო ვალის მომსახურების მაჩვენებლები 2006-2008 წლებში (მთლიანი ხარჯები)	21
ცხრილი 5 საგარეო ვალის მომსახურების მაჩვენებლები 2006-2008 წლებში (ბიუჯეტიდან გასაწევი ხარჯები)	22

ნახაზები

ნახ. 1 შპპ-ის ნომინალური მნიშვნელობის დინამიკა (მლნ ლარი)	9
ნახ. 2 მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი შპპ-თან (პროცენტებში).....	9
ნახ. 3 ფისკალური აგრეგატები 2003-2008 (% შპპ-თან)	11

ნახ. 4 მთავრობის ვალი 2003-2008	(% მშპ-თან).....	11
ნახ. 5 საბაზო პროგნოზი.....		13
ნახ. 6 ვალუტის კურსის შოკი: 45 %-იანი ნომინალური გაუფასურება 2006 წელს.		13
ნახ. 7 მშპ-ს ზრდის შოკი: ეკონომიკური ზრდის საშუალო ფაქტორი მაჩვენებელს მინუს 2 სტანდარტული გადახრა 2006-2007 წლებში.....		14
ნახ. 8 ფისკალური შოკი: საშუალო ფაქტორი საწყის ბალანსს მინუს 2 სტანდარტული გადახრა 2006-2007 წლებში.....		14
ნახ. 9 მშპ, ფისკალური და ვალუტის კურსის შოკი 2006-2007 წლებში.....		14
ნახ. 10 ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლების დინამიკა (მლნ ლარი).....		18

შესავალი

საქართველოს სახელმწიფოებრიობის წინაშე დგება თვისებრივად ახალი ამოცანები. ქვეყანაში დამყარებული ფინანსური წესრიგი, მაკროეკონომიკური მდგრადობა და ახალი ინსტიტუციონალური შესაძლებლობები გვაძლევს საშუალებას, რათა კარგად აღჭურვილი შევხვდეთ ახალ გამოწვევებს.

ამავდროულად, ამოცანების სირთულე გვკარნახობს ახალი მიდგომების აუცილებლობას. პრინციპულ ცვლილებას წარმოადგენს მაკროეკონომიკური პარამეტრების რეალისტური პროგნოზის, პერსპექტიული საფინანსო შესაძლებლობების გათვალისწინების საფუძველზე სახელმწიფო პრიორიტეტების აღსრულების კონკრეტული გეგმების ჩამოყალიბება და მათი რეალიზაცია.

1. მაკროეკონომიკა

1.1. მაკროეკონომიკური მიმოხილვა

2002-2004 წლებში რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტის საშუალო წლიურმა ზრდამ 8.3 პროცენტი, ხოლო საშუალო წლიურმა ინფლაციამ კი 5.7 პროცენტი შეადგინა. (ცხრილი 1).

ცხრილი 1 ძირითადი მაკროეკონომიკური ინდიკატორები

	2002	2003	2004
რეალური მშპ (ზრდის ტემპი)	5.5	11.1	8.4
ნომინალური მშპ (მლნ ლარი)	7459.4	8560.1	9800.0
სამომხმარებლო ფასების ინდექსი (საშუალო პერიოდის განმავლობაში)	6.7	4.7	5.7
მიმდინარე ანგარიში (პროცენტულად მშპ-თან)	-7.3	-9.9	-6.9
გაცვლითი კურსი (ლარი/აშშ დოლარი)	2.19	2.15	1.92

ა. რეალური სექტორი

2004 წელს, წინა წელთან შედარებით, მთლიანი შიდა პროდუქტის რეალურმა ზრდამ 8.4 პროცენტი შეადგინა. მშპ-ის ზრდაში მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანეს მრეწველობის, ვაჭრობისა და კავშირგაბმულობის დარგებმა. ამ სამმა დარგმა განაპირობა მშპ-ის 4.4 პროცენტით ზრდა. ამავე დროს ეკონომიკურ ზრდაზე უარყოფითი გავლენა მოახდინა სოფლის მეურნეობამ. 2004 წელს ამ დარგში არსებულმა ჩავარდნამ მთლიანი შიდა პროდუქტის 1.5 პროცენტით შემცირება გამოიწვია.

ბოლო სამი წლის განმავლობაში მნიშვნელოვანი ზრდის ტენდენცია ჩამოყალიბდა მრეწველობაში. გასული წელიც ამ დადებითი ტენდენციის გაგრძელებას წარმოადგენდა. 2004 წელს მრეწველობის დარგში შექმნილი დამატებული ღირებულება 12.2 პროცენტით გაიზარდა. ამავე დროს უნდა აღინიშნოს, რომ გასული წლის განმავლობაში არაერთგვაროვნად ვითარდებოდა მრეწველობის ცალკეული სფეროები. დამამუშავებელ მრეწველობაში წარმოების მოცულობამ 20.1 პროცენტით მოიმატა, ელექტროენერგია, აირი და წყალმომარაგების სფერო მხოლოდ 0.4 პროცენტით გაიზარდა, ხოლო სამთომომპოვებელ მრეწველობასა და კარიერების დამამუშავებაში 15.1 პროცენტთან კლებას ჰქონდა ადგილი. მიმდინარე წლის პირველ კვარტალში მრეწველობის მიერ წარმოებული პროდუქციის მოცულობა 7.1 პროცენტით გაიზარდა.

მრეწველობისაგან განსხვავებით, 2004 წელს კლებას ჰქონდა ადგილი სოფლის მეურნეობაში. არახელსაყრელმა ბუნებრივ-კლიმატურმა პირობებმა საგრძნობლად დააზიანა სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ნათესი ფართობები, რამაც უარყოფითი გავლენა იქონია სასოფლო-სამეურნეო კულტურების წარმოების მოცულობაზე. ამის გამო სოფლის მეურნეობის დარგში შექმნილი დამატებული ღირებულება 6.7 პროცენტით შემცირდა, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ კი 3.1 პროცენტული პუნქტით დაქვეითდა და 16.2 პროცენტი შეადგინა.

მრეწველობასთან ერთად 2004 წელს მშპ-თან შედარებით წინმსწრები ტემპებით ვითარდებოდნენ ვაჭრობისა და კავშირგაბმულობის დარგები. ამ დარგებში შექმნილი დამატებული ღირებულება, 2003 წელთან შედარებით, გაიზარდა შესაბამისად ვაჭრობაში 9.5 პროცენტით და კავშირგაბმულობაში კი 25.5 პროცენტით. ამასთანავე გაიზარდა ამ დარგების წილობრივი დონე მშპ-ის დარგობრივ სტრუქტურაში.

როგორც სტატისტიკური მონაცემების ანალიზი გვიჩვენებს, 2004 წლის მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდა ძირითადად შიდა მოთხოვნითაა განაპირობებული. სამომხმარებლო ხარჯებმა მთლიანი შიდა პროდუქტი 7 პროცენტით, ხოლო მთლიანმა ინვესტიციებმა კი 4.1 პროცენტით გაზარდა.

ბ. საგარეო სექტორი

წინასწარი შეფასებით 2003 წელთან შედარებით, მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი 2004 წელს 10.4 პროცენტით გაუმჯობესდა და -354.7 აშშ დოლარი შეადგინა. გაუმჯობესების ტენდენციით ხასიათდება მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის ფარდობითი მაჩვენებელიც. გასულ წელს მისმა წილმა მშპ-ის მიმართ -6.9 პროცენტი შეადგინა, მაშინ როცა 2003 წლისათვის ანალოგიური მაჩვენებელი -9.9 პროცენტს უდრიდა. მიმდინარე ანგარიშის გაუმჯობესება ძირითადად წმინდა მიმდინარე ტრანსფერტების ზრდითაა გამოწვეული. 2004 წელს კაპიტალისა და ფინანსური ანგარიშის მოცულობამ გადააჭარბა მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტს, რამაც საბოლოო ჯამში 192.2 მლნ აშშ დოლარით გაზარდა მთლიანი საერთაშორისო რეზერვები.

2004 წელს საქართველოს საგარეო სავაჭრო ბრუნვამ (არაორგანიზებული ვაჭრობის გარეშე) 2495.8 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა, რაც 2003 წლის შესაბამის მაჩვენებელს 55.4 პროცენტით აღემატება. აქედან ექსპორტი 648.8 მლნ დოლარია, რაც მისი 39.4 პროცენტიან ზრდას შეესაბამება, ხოლო იმპორტი 61.9 პროცენტით გაზრდის შედეგად 1847.0 მლნ აშშ დოლარს გაუტოლდა. 2004 წელს საქართველოს უარყოფითმა სავაჭრო ბალანსმა 77.3 პროცენტით მოიმატა და 1198.3 მლნ დოლარი შეადგინა. უნდა აღინიშნოს, რომ ექსპორტისა

და იმპორტის ზრდის ასეთი ტემპები გარკვეულწილად საბაჟო ადმინისტრირების გაუმჯობესებამაც განაპირობა.

2004 წელს გაიზარდა დსთ-ის ქვეყნებთან საგარეო ვაჭრობის წილი. დსთ-ს სახელმწიფოებთან საგარეო სავაჭრო ბრუნვამ 986.9 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა, რაც 64.8 პროცენტით მეტია 2003 წელთან შედარებით. დანარჩენ ქვეყნებთან ვაჭრობის ზრდა კი 49.8 პროცენტი იყო, სავაჭრო ბრუნვა კი 1508.8 მლნ აშშ დოლარი.

საქართველოს უმსხვილეს პარტნიორ ქვეყნებს შორის პირველი ადგილი რუსეთს უკავია. 2004 წელს ამ ქვეყანასთან სავაჭრო ბრუნვა 47.9 პროცენტით გაიზარდა და 362.4 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა, რაც მთლიანი საგარეო სავაჭრო ბრუნვის 14.5 პროცენტის ტოლია.

გასულ წელს მნიშვნელოვანი ცვლილებები არ მომხდარა ექსპორტ-იმპორტის სასაქონლო სტრუქტურაში. სასაქონლო ჯგუფებიდან ექსპორტში ლიდერობენ შავი ლითონების ჯართი, საფრენი აპარატები, ყურძნის ნატურალური ღვინოები და ფეროშენადნობები. მათი წილი მთელს ექსპორტში შესაბამისად 14,8 12.9, 7.5 და 6.6 პროცენტს შეადგენს. იმპორტში კი 10.1 პროცენტით პირველი ადგილი ისევ ნავთობსა და ნავთობპროდუქტებს უჭირავს. შემდეგ კი 6.3 და 4.3 პროცენტით მოდიან მსუბუქი ავტომობილები და ნავთობის აირები და აირისებრი ნახშირწყალბადები.

გ. მონეტარული სექტორი

ისევე როგორც წინა წლებში, 2004 წლის განმავლობაში ეროვნული ბანკის პოლიტიკა განსაზღვრული იყო ინფლაციისა და ვალუტის კურსის მნიშვნელოვანი რყევების თავიდან ასაცილებლად და სტაბილურობის შესანარჩუნებლად.

2004 წლის დეკემბერში, წინა წლის დეკემბერთან შედარებით სამომხმარებლო ფასები 7.5 პროცენტით გაიზარდა, ხოლო სამომხმარებლო ფასების საშუალო წლიურმა მნიშვნელობამ 5.7 პროცენტით მოიმატა. გასული წლის განმავლობაში, ფასების დონის ჩამოყალიბებაზე ზეგავლენა მოახდინა როგორც შიდა, ასევე გარე ფაქტორებმა. ერთ-ერთი შიდა ფაქტორი, რომელმაც ფასების ზრდა გამოიწვია, ქვეყანაში ფისკალური ადმინისტრირების გამკაცრება იყო. ადმინისტრირების გამკაცრებამ ძირითადად ფასები გაზარდა სავაჭრზე, ალკოჰოლურ სასმელებსა და თამბაქოს ნაწარმზე. მეორე ფაქტორი იყო ცუდი ბუნებრივ-კლიმატური პირობები, რომელმაც მნიშვნელოვნად დააზარალა სოფლის მეურნეობა და შეამცირა ადგილობრივი პროდუქციის მიწოდება სამომხმარებლო ბაზარზე. რამაც საბოლოოდ აღნიშნულ საქონელზე ფასები გაზარდა. გარე ფაქტორებიდან სამომხმარებლო ფასებზე გავლენა მოახდინა მსოფლიო ბაზარზე ნავთობპროდუქტების

გაძვირებამ. მიმდინარე წლის პირველ კვარტალში კი ინფლაციის დონემ 3.0 პროცენტი შეადგინა.

2004 წლის განმავლობაში ლარის გაცვლითი კურსი აშშ დოლარის მიმართ გამყარების ტენდენციით ხასიათდებოდა. 2004 წლის დეკემბერში, 2003 წლის დეკემბერთან შედარებით ლარის საშუალო თვიური გაცვლითი კურსი 12.0 პროცენტით ამაღლდა და 2004 წლის დეკემბრის ბოლოსათვის 1.83 ლარი შეადგინა ერთ აშშ დოლარზე. გასული წლის განმავლობაში ლარის საშუალო წლიური მნიშვნელობა კი 1.92 ლარი/აშშ-ის დონეზე დაფიქსირდა. მიმდინარე წლის პირველ კვარტალში ლარის გაცვლითი კურსის საშუალო მნიშვნელობა შეადგენს 1.83 ლარს ერთ აშშ დოლარზე.

ეროვნული ბანკის მონაცემებით, 2004 წლის ბოლოს, 2003 წლის ბოლოსთან შედარებით სარეზერვო ფულის მასა 44.2 პროცენტით გაიზარდა და 836.5 მლნ ლარს გაუტოლდა. სარეზერვო ფულის მასის საშუალო წლიურმა ზრდამ კი 26.4 პროცენტი შეადგინა.

2004 წლის დეკემბრის ბოლოსათვის M3 ფართო ფულის აგრეგატის მოცულობამ 1511.9 მლნ ლარი შეადგინა, რაც 42.6 პროცენტით აღემატება წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს. ამავე პერიოდში M2 ფულის მასა 60.4 პროცენტით გაიზარდა. აღნიშნული ფულის აგრეგატების ზრდის ტემპებს შორის ასეთი განსხვავება ძირითადად განპირობებულია ეროვნულ ვალუტაში დეპოზიტების ზრდის წინმსწრები ტემპებით, უცხოურ ვალუტაში დეპოზიტებთან შედარებით. დეპოზიტები უცხოურ ვალუტაში 24.9 პროცენტით, ხოლო დეპოზიტები ეროვნულ ვალუტაში კი 2.7-ჯერ გაიზარდა. შესაბამისად იცვლებოდა ფულის მულტიპლიკატორიც. წინა წელთან შედარებით M3-ის მულტიპლიკატორმა 0.02 პუნქტით მოიკლო და 1.81 გაუტოლდა, მაშინ როცა M2-ის მულტიპლიკატორი 0.1 პუნქტით გაიზარდა და 1.01 შეადგინა.

2004 წელს, წინა წელთან შედარებით, 11.8 პროცენტული პუნქტით შემცირდა დოლარიზაციის კოეფიციენტი და 74.3 პროცენტს გაუტოლდა. შემცირების ტენდენციით ხასიათდება ფულის მიმოქცევის სინქარეც. აღნიშნული მაჩვენებელი M3 ფულის აგრეგატის მიხედვით 1.6 ერთეულით შემცირდა და 6.5 შეადგინა.

1.2. მაკროეკონომიკური პოლიტიკის მიმართულებები

საშუალოვადიან პერიოდში ქვეყნის მაკროეკონომიკური პოლიტიკა მიმართული იქნება მაკროეკონომიკური სტაბილურობის უზრუნველყოფისაკენ:

- ეკონომიკური ზრდის მაღალი ტემპი;
- ინფლაციის დაბალი მაჩვენებელი;
- ადგილობრივი და უცხოური ინვესტიციების ზრდა, მათ შორის სახელმწიფო ქონების პრივატიზების გზით;
- ფასიანი ქაღალდების ბაზარის განვითარება;
- საპროცენტო განაკვეთების შემცირება;
- სავალუტო პოლიტიკა დაეფუძნება გაცვლითი კურსის მცურავ რეჟიმს;

1.3. მაკროეკონომიკური მაჩვენებლების პროგნოზი

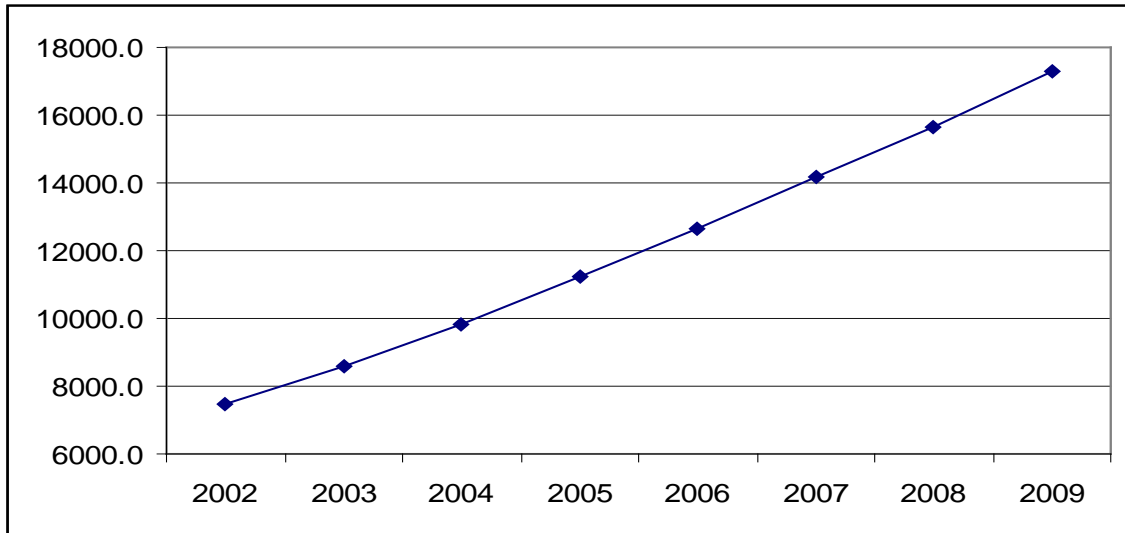
ა. რეალური სექტორი

პროგნოზული შეფასებებით, 2005 წელს, წინა წელთან შედარებით, რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტი 8.5 პროცენტით გაიზარდება და ნომინალურ გამოხატულებაში 11 მლრდ ლარს გადააჭარბებს (ნახ 1). ხოლო შემდგომ საშუალოვადიან პერიოდში (2006-2009 წლები) აღნიშნული მაჩვენებელი საშუალოდ 6-7 პროცენტის ფარგლებში იქნება. ეკონომიკური ზრდის აღნიშნული მნიშვნელობები სრულად შეესაბამება ეკონომიკური განვითარებისა და სიღარიბის დაძლევის პროგრამით გათვალისწინებულ მშპ-ის მატების ტემპებს.

მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდის აღნიშნული ტემპების მიღწევა შესაძლებელი იქნება ინვესტიციების ზრდისა და მისი ეფექტიანობის ამაღლების პირობებში. 2005 წელს, 2004 წელთან შედარებით, მთლიანი ინვესტიციების რეალური მოცულობა სავარაუდოდ 8.2 პროცენტით გაიზარდება და მშპ-ის 25.9 პროცენტს გაუტოლდება. 2006 წლისათვის აღნიშნული მაჩვენებელი 27.0 პროცენტის ფარგლებშია მოსალოდნელი. პროგნოზული გათვლებით, შემდგომი სამი წლის განმავლობაში, ინვესტიციების მშპ-თან ფარდობის საშუალო წლიური მნიშვნელობა 26.0 პროცენტს გადააჭარბებს.

რაც შეეხება სამომხმარებლო ხარჯებს, 2005-2009 წლებში მისი რეალური მოცულობა გაიზარდება, ხოლო მის წილობრივი დონეს მშპ-თან კლების ტენდენცია ექნება.

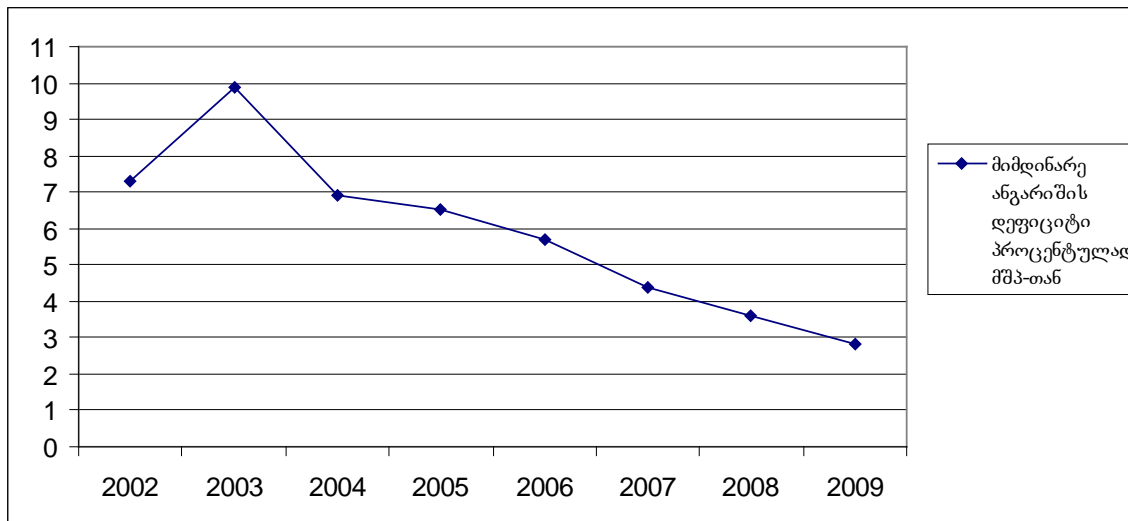
ნახ. 1 შშპ-ის ნომინალური მნიშვნელობის დინამიკა (მლნ ლარი)



ბ. საგარეო სექტორი

საპროგნოზო პერიოდში გაფართოვდება საგარეო ვაჭრობის გეოგრაფია და გაიზრდება საგარეო სავაჭრო ბრუნვა.

ნახ. 2 მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი შშპ-თან (პროცენტებში)



პროგნოზული გათვლებით, 2005-2009 წლებში ექსპორტის ზრდის ტემპები გადააჭარბებს იმპორტის ზრდის ტემპებს, რაც საფუძველი იქნება მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის როგორც აბსოლუტური, ასევე ფარდობითი მაჩვენებლების გაუმჯობესების ტენდენციის ჩამოყალიბებისა. მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის წილი შშპ-ის მიმართ 2005 წლისათვის 6.5 პროცენტის, ხოლო 2006 წლისათვის კი 5.7 პროცენტის დონეზეა

მოსალოდნელი (ნახ. 2). გარეგანი შოკების არ არსებობის შემთხვევაში აღნიშნული ტენდენცია შენარჩუნებული იქნება შემდგომ წლებშიც და 2009 წლისათვის მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის ფარდობითი მაჩვენებლის პროგნოზული მნიშვნელობა 2.8 პროცენტის ფარგლებში მოექცევა.

გ. მონეტარული სექტორი

სტაბილური ეკონომიკური განვითარების მისაღწევად ერთ-ერთ ძირითად პირობას წარმოადგენს ინფლაციის დაბალი ტემპების შენარჩუნება. საშუალოვადიან პერსპექტივაში ეროვნული ბანკის პოლიტიკის ძირითადი ამოცანა იქნება ინფლაციის ერთნიშნა რიცხვის დონეზე შენარჩუნება.

2005-2009 წლებისათვის სამომხმარებლო ფასების ინდექსის (საშუალო პერიოდის განმავლობაში) ცვლილების პროგნოზული მაჩვენებელი 5-5.5 პროცენტის ფარგლებშია მოსალოდნელი.

ბოლო პერიოდში შეიმჩნეოდა ეროვნული ვალუტის მნიშვნელოვანი გამყარების ტენდენცია აშშ დოლარის მიმართ, რაც ძირითადად უცხოური კაპიტალის შემოდინებითა და მსოფლიო ბაზარზე აშშ დოლარის კურსის დაცემით იყო განპირობებული. ამის გათვალისწინებით ეროვნული ბანკი შეეცდება (შესაძლებლობის ფარგლებში) ვალუტის კურსის სტაბილურობის შენარჩუნებას. პროგნოზული შეფასებებით 2005-2009 წლებში ლარის საშუალოწლიური გაცვლითი კურსი სავარაუდოდ 1.85 ლარი/აშშ დოლარის გარგლებში იქნება.

ეროვნული ვალუტის გაცვლითი კურსის სტაბილიზაციასა და ინფლაციური პროცესების დარეგულირებაში, გადამწყვეტ როლს ქვეყანაში განხორციელებული ფულად-საკრედიტო პოლიტიკა შეასრულებს. ამისათვის ეროვნულმა ბანკმა უნდა გააგრძელოს თანმიმდევრული პოლიტიკა, რაც ითვალისწინებს ფულის მიწოდების შესაბამისობას ინფლაციის მიზნობრივ მაჩვენებელს, მთლიანი შიდა პროდუქტის რეალურ და ფულზე მოთხოვნის საპროგნოზო ზრდას შორის.

საპროგნოზო პერიოდში კლების ტენდენცია ექნება ფულის მიმოქცევის სინქარეს, ხოლო M3 ფართო ფული მულტიპლიკატორისათვის კი ზრდის ტენდენციაა მოსალოდნელი.

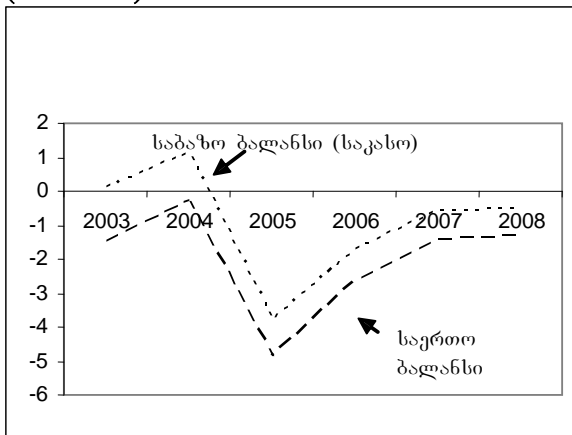
1.4. ფისკალური პოლიტიკა

ფისკალური მდგომარეობა მკვეთრად გაუმჯობესდა 2004 წლის განმავლობაში. 2003 წელთან შედარებით საგადასახადო შემოსავლების წილი მშპ-ს მიმართ 4 პროცენტზე მეტად გაიზარდა, სოციალური, საპენსიო და სახელფასო დავალიანებების დიდი ნაწილი უკვე დაიფარა, რაც მიმდინარე წელს სრულად იქნება დაფარული, გასამშაგდა სახელმწიფო ინვესტიციების მოცულობა. მთავრობის ვალი 2003 წლიდან მშპ-ს 56 %-დან შემცირდება მშპ-ს 41%-მდე, 2005 წლის ბოლოსათვის.¹

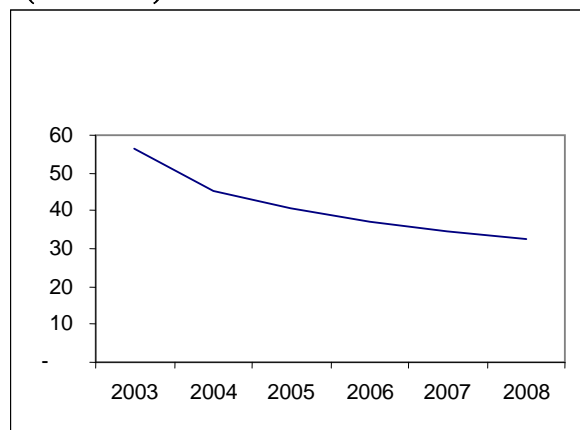
გრძელვადიან პერიოდისთვის, საქართველოს მთავრობის ძირითადი ფისკალური სტრატეგიაა კიდევ უფრო გააუმჯობესოს ფისკალური მდგომარეობა, რაც უზრუნველყოფს:

- მაკროეკონომიკურ სტაბილურობას;
- შემოსავლების მობილიზების შემდგომ ზრდას;
- ხარჯების ზრდას პრიორიტეტულ მიმართულებებზე;
- საფინანსო წესრიგის გაძლიერებას.

ნახ. 3 ფისკალური აგრეგატები 2003-2008 (% მშპ-თან)



ნახ. 4 მთავრობის ვალი 2003-2008 (% მშპ-თან)



2006-2008 წლებისათვის ფისკალური პოლიტიკის ამოცანებს წარმოადგენს:

- საგადასახადო შემოსავლების შემდგომი ზრდა მშპ-ის მიმართ 1 პროცენტულ პუნქტზე მეტით;

¹ ვალის მონაცემები არ შეიცავს სეპ-ის ვალებს საერთაშორისო სავალუტო ფნდისადმი. ამ ვალებულებების გათვალისწინებით ვალების მოცულობა შეადგენს 63% მშპ-ს მიმართ 2003წელს, ხოლო 2005 წელს აღნიშნულმა მაჩვენებელმა მშპ-ს 45% უნდა შეადგინოს.

- ხარჯების უპირატესი ზრდა ისეთ პრიორიტეტული სფეროების მიხედვით, როგორცაა ინვესტიციები ინფრასტრუქტურის განვითარებისათვის, სოციალური სფერო, თავდაცვა და მართლწესრიგი,
- 2008 წლისათვის საბაზო დეფიციტის შემცირება მშპ-ს 0.5%-მდე;
- 2008 წლისათვის მთავრობის ვალის შემცირება არნაკლებ მშპ-ს 33 პროცენტისა.

ცხრილი 2 ძირითადი ფისკალური ინდიკატორები 2004-2009

	წინასწარი		პროგნოზი			
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
			(პროცენტულად მშპ-სთან)			
სულ შემოსავლები და გრანტები	22.0	21.0	21.8	22.0	22.3	22.7
საგადასახადო შემოსავლები	18.5	18.0	18.7	19.0	19.3	19.7
არასაგადასახადო შემოსავლები	2.3	1.8	1.8	1.9	2.0	2.1
გრანტები	1.3	1.2	1.2	1.1	1.0	0.9
ხარჯები და წმინდა დაკრედიტება	19.7	25.2	25.9	23.9	23.6	23.6
მიმდინარე ხარჯები	15.6	19.9	20.1	19.7	19.3	19.3
პროცენტების გადახდა	1.4	1.1	0.9	0.9	0.8	0.7
სხვა დანარჩენი მიმდინარე ხარჯები	14.2	18.8	19.2	18.8	18.5	18.6
კაპიტალური ხარჯები და დაკრედიტება დაფარვის გამოკლებით	3.5	4.7	5.3	3.7	3.8	3.9
საერთო ბალანსი (ვალდებულებები)	2.3	-4.2	-4.2	-1.9	-1.3	-0.9
ხარჯების მიხედვით დეფიციტების წმინდა ცვლილება (-შემცირება)	-2.6	-1.3	0.0	0.0	0.0	0.0
საერთო ბალანსი (საკასო)	-0.3	-5.5	-4.2	-1.9	-1.3	-0.9
საბაზო ბალანსი (საკასო)	1.1	-4.4	-3.3	-1.0	-0.5	-0.2
დაფინანსება	0.3	5.5	4.2	1.9	1.3	0.9
პრივატიზაცია	0.7	4.2	3.2	0.7	0.1	0.1
საშინაო (წმინდა)	-0.8	0.4	0.2	0.2	0.3	0.3

აღნიშნული მიზნების მისღწევად საჭიროა, რომ:

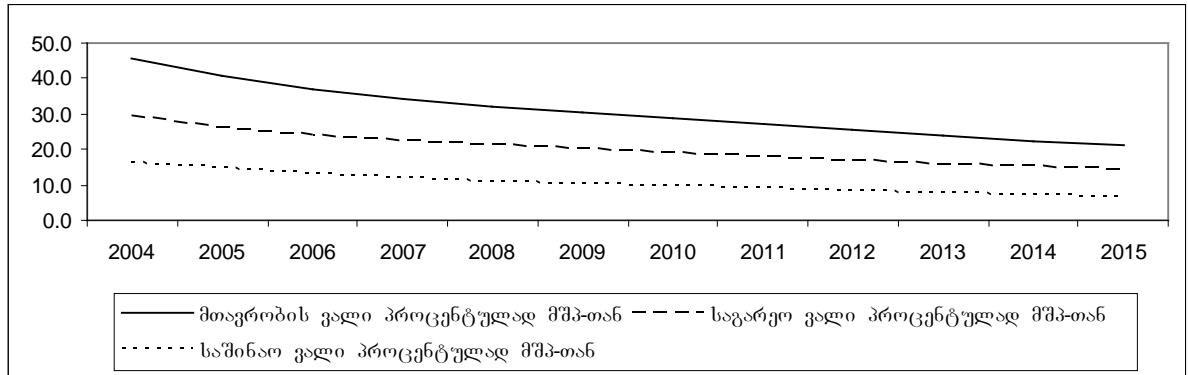
- გაგრძელდეს საგადასახადო და საბაჟო ადმინისტრაციების რეფორმა;
- დაიხვეწოს სახელმწიფო ხარჯების მენეჯმენტი;
- გაუმჯობესდეს სამეწარმეო გარემო.

გრძელვადიანი ფისკალური მდგრადობის ანალიზის მიზნით, ჩატარდა ვალების მდგრადობის ტესტი (დიაგრამა 1). მთავრობის ვალების დინამიკის და მდგრადობის ანალიზი გაკეთდა როგორც “საბაზო” მაკროეკონომიკური და ფისკალური პროგნოზებისთვის, ასევე ისეთი შოკების გათვალისწინებით, როგორცაა დაბალი ეკონომიკური ზრდის ტემპი, ბიუჯეტის მაღალი დეფიციტი და სავალუტო კურსის სწრაფი დევალაცია, რასაც ადგილი ჰქონდა რუსეთის 1999 წლის კრიზისის

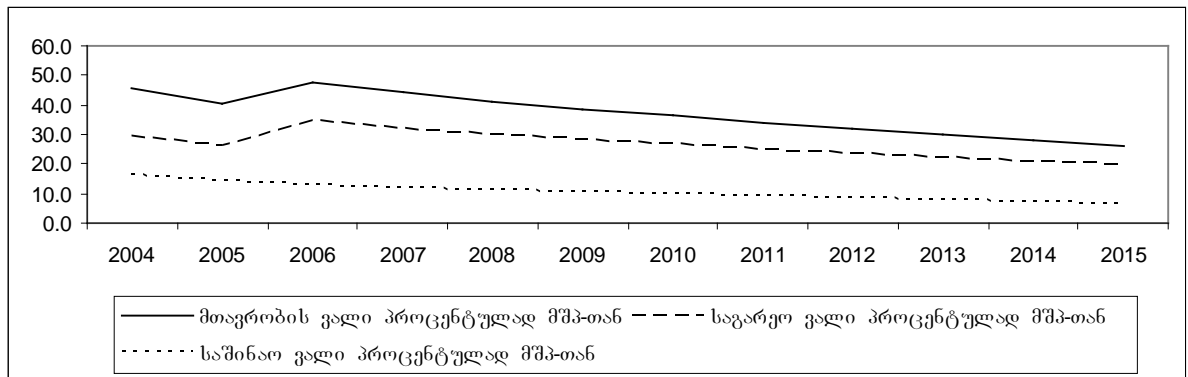
დროს. არც ერთ განხილულ შემთხვევაში ვალის ინდიკატორებს არ მიუღწევიათ არამდგრადი დონისათვის.

ფისკალური მდგრადობის ანალიზი

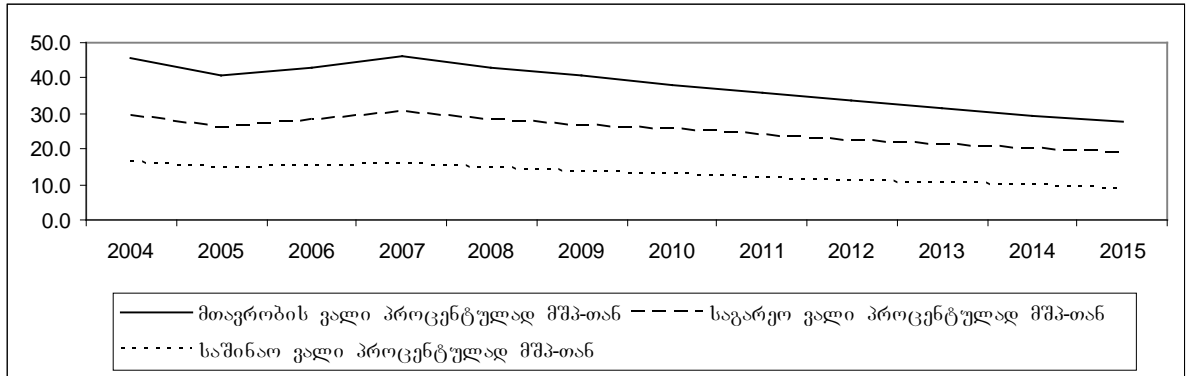
ნახ. 5 საბაზო პროგნოზი



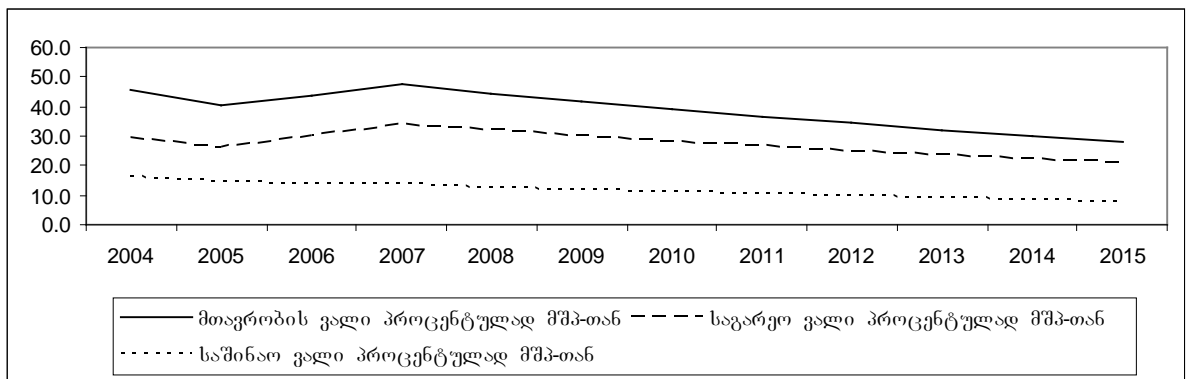
ნახ. 6 ვალუტის კურსის შოკი: 45 %-იანი ნომინალური გაუფასურება 2006 წელს



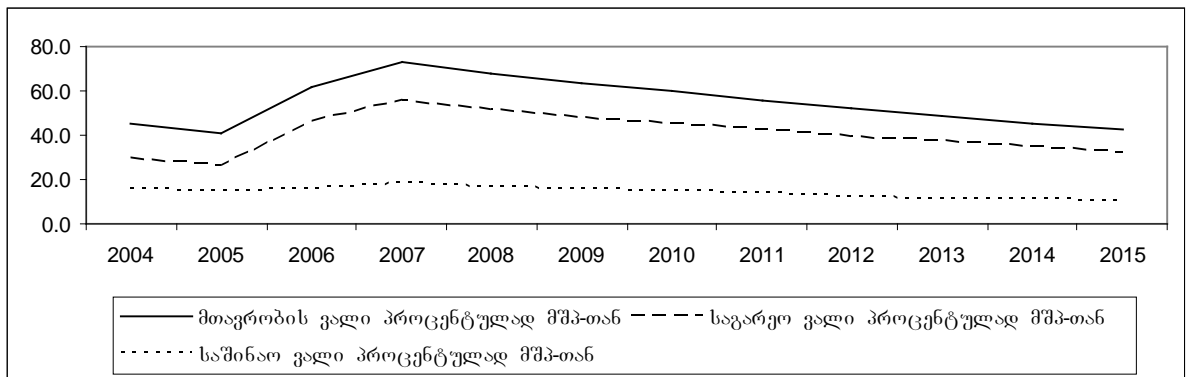
ნახ. 7 მშპ-ს ზრდის შოკი: ეკონომიკური ზრდის საშუალო ფაქიურ მაჩვენებელს მინუს 2 სტანდარტული გადახრა 2006-2007 წლებში



ნახ. 8 ფისკალური შოკი: საშუალო ფაქიურ საწყის ბალანსს მინუს 2 სტანდარტული გადახრა 2006-2007 წლებში



ნახ. 9 მშპ, ფისკალური და ვალუტის კურსის შოკი 2006-2007 წლებში



2. საბიუჯეტო შემოსავლები

2.1. შემოსავლების ანალიზი

საქართველოს ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავალმა და გრანტებმა (საბიუჯეტო ორგანიზაციების სოციალური ანარიცხის გარეშე) 2004 წელს 2 160.8 მლნ ლარი შეადგინა და წინა წლის მაჩვენებელს 60.2 პროცენტით გადააჭარბა (ცხრილი 2). შემოსავლისა და გრანტების საერთო მოცულობამ მთლიანი შიდა პროდუქტის 22.0 პროცენტი შეადგინა.

საკუთარი შემოსავლის სახით ნაერთ ბიუჯეტში 2004 წელს მობილიზებულ იქნა 2 036.1 მლნ ლარი, ეს კი 56.5 პროცენტით მეტია 2003 წლის შესაბამის მაჩვენებელზე. მთლიანი შიდა პროდუქტის მიმართ მისი წილი 20.8 პროცენტამდე ამაღლდა, რაც 5.6 პროცენტული პუნქტით აღემატება წინა წლის შესაბამის მაჩვენებელს.

2004 წელს საგადასახადო შემოსავლებიდან მობილიზებულ იქნა 1 811.2 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებელზე 3.7 პროცენტით მეტია. 2003 წელთან შედარებით საგადასახადო შემოსავლების მოცულობამ 50.0 პროცენტით მოიმატა, ხოლო მშპ-ის მიმართ მისი წილი 4.4 პროცენტით ამაღლდა და 18.5 პროცენტი შეადგინა.

ცხრილი 3 ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლები 2002-2004 წლებში

(მლნ ლარი)

	2002	2003	2004
შემოსავალი და გრანტი	1163.1	1348.6	2160.8
სულ შემოსავალი (კაპიტალური შემოსავლების გარეშე)	1140.5	1300.8	2036.1
საგადასახადო შემოსავალი (საბიუჯეტო ორგანიზაციების სოციალური ანარიცხების გარეშე)	1074.1	1207.8	1811.2
საშემოსავლო გადასახადი	143.0	152.9	268.6
მოგების გადასახადი	82.5	101.5	161.6
დამატებული ღირებულების გადასახადი	413.7	415.2	628.2
აქციზი	91.3	106.3	163.8
საბაჟო გადასახადი	59.0	70.3	100.1
სხვა გადასახადები	115.2	128.9	134.1
სახელმწიფო სპეციალური ფონდები	170.3	238.9	371.2
არასაგადასახადო შემოსავალი (გაცემული კრედიტების დაბრუნების გარეშე)	66.4	93.0	224.9
გრანტები	22.6	47.8	124.7

ფიზიკურ პირთა საშემოსავლო გადასახადის სახით 2004 წელს ყველა დონის ბიუჯეტებში მობილიზებულ იქნა 268.6 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის 109.9 პროცენტია. მობილიზებული თანხები წინა წელთან შედარებით 75.7 პროცენტით გაიზარდა და მშპ-ის მიმართ მისი წილი 2.7 პროცენტის დონეზე დაფიქსირდა. საშემოსავლო გადასახადის წილმა საგადასახადო შემოსავალში კი 14.8 პროცენტი შეადგენა.

2004 წელს, 2003 წელთან შედარებით, ნაერთ ბიუჯეტში მობილიზებული მოგების გადასახადის მოცულობა 59.2 პროცენტით გაიზარდა და 161.6 მლნ ლარი შეადგინა. ეს კი საპროგნოზო მაჩვენებელს 4.9 პროცენტით აღემატება. მშპ-ის მიმართ მოგების გადასახადის წილი 1.7 პროცენტია, ხოლო მისი წილი საგადასახადო შემოსავალში 8.9 პროცენტს გაუტოლდა.

დამატებული ღირებულების გადასახადის სახით, რომლის წილი საგადასახადო შემოსავალში 34.7 პროცენტია, ნაერთ ბიუჯეტში მობილიზებულ იქნა 628.2 მლნ ლარი და საპროგნოზო მაჩვენებლის 101.3 პროცენტი შეადგინა. ამ გადასახადიდან მიღებული შემოსავალი წინა წელთან შედარებით 51.3 პროცენტით გაიზარდა. მისი წილი მშპ-ის მიმართ კი 6.4 პროცენტის დონეზე დაფიქსირდა.

აქციზის გადასახადის სახით, რომლის წილი საგადასახადო შემოსავალში 9.0 პროცენტია, მობილიზებულ იქნა 163.8 მლნ ლარი. ეს წინა წლის ფაქტიურ მაჩვენებელთან შედარებით 54.1 პროცენტით მეტია და საპროგნოზო მაჩვენებლის 98.4 პროცენტს შეადგენს. აქციზის წილი მშპ-ის მიმართ 1.7 პროცენტის ტოლია.

საბაჟო გადასახადის სახით, რომლის წილი საგადასახადო შემოსავალში 5.5 პროცენტია, მობილიზებულ იქნა 100.1 მლნ ლარი. იგი საპროგნოზო მაჩვენებელს 2.2 პროცენტით აღემატება და წინა წელთან შედარებით 42.4 პროცენტით ზრდის ტოლფასია. მშპ-ის მიმართ მისი წილი 1.0 პროცენტს შეადგენს.

სხვა გადასახადების სახით ნაერთ ბიუჯეტში 2004 წელს მობილიზებულ იქნა 134.1 მლნ ლარი საპროგნოზო მაჩვენებლის – 107.5 პროცენტი. წინა წელთან შედარებით აღნიშნული მაჩვენებელი 4.1 პროცენტით გაიზარდა. საგადასახადო შემოსავალში მისი წილი 7.4 პროცენტს შეადგენს, ხოლო მშპ-ის მიმართ მისი წილი კი 1.4 პროცენტია.

არასაგადასახადო შემოსავალმა, რომელიც სულ შემოსავლისა და გრანტების 12.0 პროცენტია, 274.4 მლნ ლარი შეადგინა. არასაგადასახადო შემოსავლის ფაქტიური მოცულობა 4.5 პროცენტით

მეტია მის საპროგნოზო მაჩვენებლზე, წინა წელთან შედარებით კი 2.95-ჯერ გაიზარდა. მშპ-ის მიმართ მისი წილი 2.8 პროცენტის ტოლია.

2.2. საშემოსავლო პოლიტიკა

საშემოსავლო პოლიტიკის ძირითადი პრიორიტეტები 2006-2009 წლებში იქნება:

- საგადასახადო შემოსავლების ზრდის უზრუნველყოფა მშპ-სთან მიმართებაში 0,3-0,7 %-ის ოდენობით ყოველწლიურად;
- საგადასახადო და საბაჟო ადმინისტრაციების ინსტიტუციონალური გაძლიერება;
- ახალი საბაჟო კანონმდებლობის ამოქმედება.

2006-2009 წლებში საგადასახადო პოლიტიკამ უნდა უზრუნველყოს სტაბილური საგადასახადო გარემოს შენარჩუნება. ამ მიზნით გამკაცრდება ადმინისტრაციული მექანიზმები არაკეთილსინდისიერი გადამხდელების მიმართ, რაც ხელს შეუწყობს ბიზნესის ლეგალიზაციას, ხოლო კეთილსინდისიერ გადამხდელებს შეეწყობათ ხელი, მ.შ. დამატებითი წამახალისებელი მექანიზმების ჩათვლით.

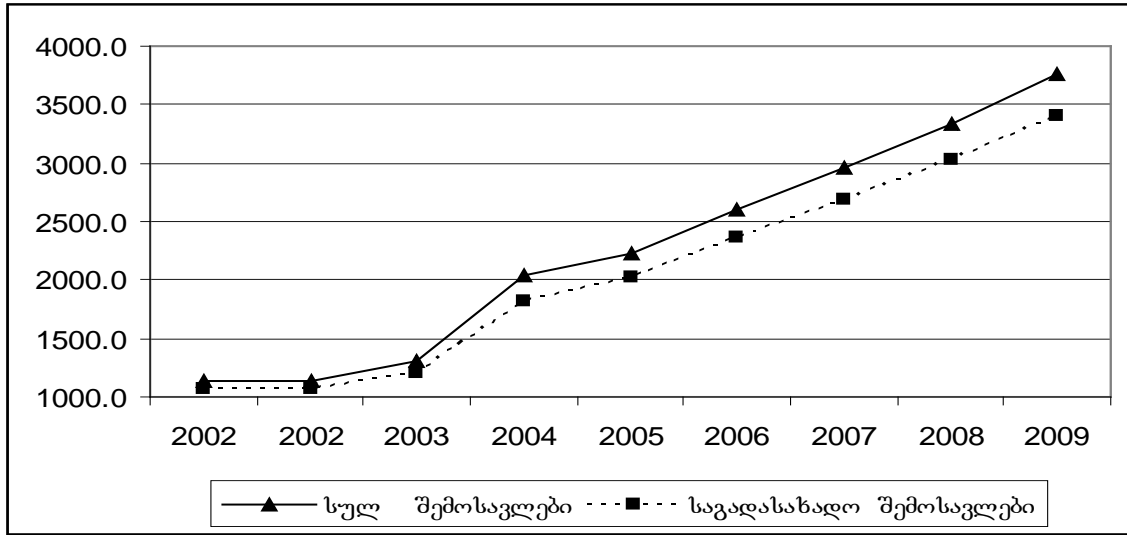
2.3. შემოსავლების პროგნოზი

საშუალოვადიან პერიოდში საბიუჯეტო შემოსავლების პროგნოზული გათვლების გაკეთებისას გათვალისწინებული იქნა ფისკალურ სფეროში მომხდარი ცვლილებები და მის მიერ გამოწვეული შესაძლო შედეგები.

2005 წელს ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლებისა და გრანტების მოცულობის ზრდა 10 პროცენტის ფარგლებშია მოსალოდნელი, ხოლო მისი წილი მთლიანი შიდა პროდუქტის მიმართ სავარაუდოდ 21.0 პროცენტს გაუტოლდება. 10 პროცენტზე მეტად გაიზარდება საკუთარი შემოსავლებიც, ხოლო მისი მშპ-თან ფარდობის მაჩვენებელი 19.8 პროცენტს მიაღწევს.

მნიშვნელოვანი მატების ტენდენციასა მოსალოდნელია საგადასახადო შემოსავლებში 2006-2009 წლებში (ნახ. 3).

ნახ. 10 ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლების დინამიკა (მლნ ლარი)



2006-2009 წლებში ზრდის ტენდენციას ექნება ადგილი როგორც შემოსავლებისა და გრანტების, ასევე საკუთარი შემოსავლების კუთხით.

საშუალოვადიან პერიოდში ზრდის ტენდენციაა მოსალოდნელი არასაგადასახადო შემოსავლებშიც.

3. ბიუჯეტი

3.1. 2004 წლის ბიუჯეტის შესრულების მოკლე მიმოხილვა

ბიუჯეტის შესრულების თვალსაზრისით გასული 2004 წელი დადებით წლად შეიძლება ჩაითვალოს. გასულ წელს გატარებული ღონისძიებების კუთხით უნდა აღინიშნოს შემდეგი:

- 2004 წელს პირველად ბოლო წლების განმავლობაში აღმასრულებელი ხელისუფლების მიერ სრულად იქნა შესრულებული ის ვალდებულებები, რომელსაც ითვალისწინებდა წლიური საბიუჯეტო კანონი. გადაჭარბებით იქნა შესრულებული 2004 წლის ბიუჯეტის კანონით დაგეგმილი შემოსავლები. ასევე, სრულად იქნა დაფინანსებული კანონით გათვალისწინებული ხარჯები. ყოველივე ეს შემდგომი წლების ბიუჯეტების შესრულების წინაპირობად შეიძლება მივიჩნიოთ.
- გაზრდილი საბიუჯეტო შემოსავლებით მნიშვნელოვანი თანხები იქნა მიმართული წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანებების დასაფარავად. 2004 წელს დავალიანებების დაფარვის კუთხით გატარებულმა ღონისძიებების კვალობაზე მნიშვნელოვანი თანხები იქნა გათვალისწინებული 2005 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტში, რაც საშუალებას იძლევა უკვე მიმდინარე წელს სრულად იქნეს დაფარული წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანებები.
- 2004 წელს თითქმის 3-ჯერ გაიზარდა ქვეყნისათვის ისეთი პრიორიტეტული სფეროს დაფინანსება როგორცაა ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობა, მნიშვნელოვნად იქნა გაზრდილი სამართალდამცავი უწყებების დაფინანსება.
- 2004 წელს ქვეყანაში გატარებული რეფორმების კვალობაზე გაიზარდა სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებაზე მყოფ ორგანიზაცია-დაწესებულებებში დასაქმებულ მუშაკთა ხელფასები, რის საფუძველზე 2005 წლისათვის შესაძლებელი გახდა მინიმალური ხელფასის 115 ლარამდე გაზრდა.
- მნიშვნელოვანი რეფორმები იქნა გატარებული საბიუჯეტო ორგანიზაციებში, უმეტეს სამინისტროებში და უწყებებში განხორციელდა კადრების ოპტიმიზაცია.
- ახალი საბიუჯეტო სისტემის კანონიდან გამომდინარე ქვეყანაში შეიცვალა საბიუჯეტო მოწყობის პრინციპები, რამაც უკვე მიმდინარე წლიდან საფუძველი უნდა დაუდოს ქვეყანაში საშუალოვადიანი სახარჯო პოლიტიკის დანერგვას, რომლის მიხედვითაც სახელმწიფო ბიუჯეტი დაიგეგმება 3 წლით.
- განხორციელდა უმნიშვნელოვანეს რეფორმა სახაზინო სამსახურის ერთიანი ანგარიშის გახსნის კუთხით, რამაც მნიშვნელოვანი

გავლენა იქონია საფინანსო რესურსების ოპერატიულ მართვაზე და საფინანსო წესრიგის დამყარებაზე.

- ქვეყნის ერთიან საფინანსო სფეროში მოექცა აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე მობილიზებული ყველა საბიუჯეტო სახსრები.
- წარმატებულად უნდა ჩაითვალოს გასული წლის 21 ივლისს პარიზის კლუბში კრედიტორ ქვეყნებთან მოლაპარაკებები, სადაც მიღებულ იქნა დადებითი გადაწყვეტილება საქართველოს ორმხრივი საგარეო ვალების რესტრუქტურისაცხასთან დაკავშირებით.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოს კონსტიტუციის 93-ე მუხლის და „საქართველოს საბიუჯეტო სისტემის შესახებ“ საქართველოს კანონის 35-ე მუხლის მოთხოვნათა შესაბამისად საქართველოს მთავრობის მიერ საქართველოს პარლამენტში წარდგენილია საქართველოს 2004 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების ანგარიში და საქართველოს 2005 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პირველი კვარტლის მიმოხილვა.

3.2. საშინაო ვალის მდგრადობა და სტრატეგია

ა. სამოქმედო გეგმა

- სახელმწიფო ბიუჯეტის დეფიციტის დასაფინანსებლად ეროვნული ბანკის სესხების სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდებით ჩანაცვლება;
- სახაზინო ვალდებულებების ემისიებთან ერთად საშუალო (ერთ წელზე მეტი) ვადიანობის ფასიანი ქაღალდების – სახაზინო ობლიგაციების გამოშვების დაწყება;
- სახელმწიფო საშინაო ვალის სრული ინვენტარიზაცია;
- ე/წ “ისტორიული ვალების” ინვენტარიზაციის შედეგების ანალიზიდან გამომდინარე, მათი ანაზღაურების მექანიზმის შემუშავება.

ბ. მოსალოდნელი შედეგი

- სახელმწიფო ბიუჯეტის დეფიციტის არაინფლაციური გზით შეკლება;
- განვითარებული სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების ბაზრის ჩამოყალიბება;
- მომავალი 10-25 წლის განმავლობაში სახელმწიფო ვალის შესახებ საქართველოს კანონით აღიარებული სავალო ვალდებულებების, ე/წ “ისტორიული ვალების” სრული დაფარვა.

3.3. საგარეო ვალის მდგრადობა და სტრატეგია

საგარეო ვალის მომსახურება 2006-2009 წლებში განხორციელდება პარიზის კლუბის ორივე შეხვედრის (2001 წლის 6 მარტი და 2004 წლის 21 ივლისი) დროს მიღწეული ჩარჩო პირობების გათვალისწინებით. აღნიშნულის გათვალისწინებით საგარეო ვალის მომსახურების დინამიკა იხილეთ თანდართულ ცხრილში (თან ერთვის). ამასთან 2005 წლიდან საქართველოს მოუწევს დაფაროს უკვე ძირითადი თანხის გადასახდელები პარიზის კლუბის პირველი შეხვედრის პირობებიდან გამომდინარე. ვინაიდან პარიზის კლუბის მეორე შეხვედრის დროს გადავადება შეეხო საპროცენტო გადასახდელებსაც, ამდენად, კრედიტორ-ქვეყნებთან მოლაპარაკებების წარმატებით დასრულების შემდეგ 2006-2008 წლებში მნიშვნელოვნად შემცირდება საგარეო ვალის გადასახდელი. ამასთანავე გაგრძელდება თურქმენეთის ვალის პროდუქციით და მომსახურებით დაფარვის პრაქტიკა. მიმდინარეობს მუშაობა იმ მიმართულებით, რომ აღნიშნული პრაქტიკა გამოყენებული იქნას სხვა ქვეყნების საგარეო ვალის დასაფარადაც.

მნიშვნელოვანია ის, რომ საქართველო გააგრძელებს თავის პოლიტიკას იმასთან დაკავშირებით, რომ არ აიღებს ამ პერიოდის განმავლობაში არაშეღავათიან სესხებს და არ გასცემს გარანტიებს არაშეღავათიან სესხებზე. საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიერ საქართველოსათვის დაწესებული კრიტერიუმის თანახმად საქართველოსათვის არაშეღავათიანად ითვლება სესხი, რომლის გრანტ-ელემენტი არ აღემატება 35%-ს.

საგარეო ვალების მართვის ზემოაღნიშნული ძირითადი მიმართულებები გავლენას ახდენს ვალის მდგრადობის შენარჩუნებაზე. დღეისათვის ვალის მდგრადობა შენარჩუნებულია და ვალის მომსახურების პოლიტიკა საშუალო და გრძელვადიან პერსპექტივაში წარიმართება იმგვარად, რომ მომავალშიც შენარჩუნებულ იქნეს ვალის მდგრადობის მაჩვენებლები.

ცხრილი 4 საგარეო ვალის მომსახურების მაჩვენებლები 2006-2008 წლებში (მთლიანი ზარჯები)

მილიონ აშშ დოლარებში

	2006	2007	2008	2009
ძირითადი თანხის გადასახდელები	183.92	129.37	96.85	116.92
საპროცენტო თანხის გადასახდელები	20.83	28.88	26.35	24.52
სულ, გადასახდელები	204.75	158.25	123.20	141.45

ცხრილი 5 საგარეო ვალის მომსახურების მაჩვენებლები 2006-2008 წლებში
(ბიუჯეტიდან გასაწევი ხარჯები)

მილიონ აშშ დოლარებში

	2006	2007	2008	2009
ძირითადი თანხის გადასახდელები	80.28	61.14	40.61	68.8
საპროცენტო თანხის გადასახდელები	19.20	27.24	25.10	23.61
სულ, გადასახდელები	99.48	88.38	65.71	92.29

შენიშვნა: პარიზის კლუბი II-ის (2004 წლის 21 ივლისი) ჩარჩოებში მოხვედრილი ყველა ბილატერული კრედიტის გადასახდელის გაანგარიშება მოხდება პარიზის კლუბი II-ის გათვალისწინებით.

3.4. დეფიციტი

2006-2009 წლებში დეფიციტის დაფინანსების წყაროების ოდენობა შემცირდება. 2006 წლისათვის მისი მთლიანი მოცულობა 526.8 მლნ ლარით განისაზღვრება. მათ შორის საშინაო წყაროები – 25.4 მლნ ლარს, საგარეო წყაროები – 101.4 მლნ ლარს, ხოლო პრივატიზაციიდან მიღებული შემოსავლები 400 მლნ ლარს შეადგენს. მთლიანობაში მისი წილი მთლიან შიდა პროდუქტში 4.2 პროცენტი იქნება. 2007 წლისათვის აღნიშნული მაჩვენებელი 1.9 პროცენტს შეადგენს და აბსოლუტურ მაჩვენებელში დეფიციტის დაფინანსების წყაროების მოცულობა 2007 წლისათვის 263.2 მლნ ლარით განისაზღვრება. მათ შორის: საშინაო წყაროებიდან მიღებული დაფინანსება განისაზღვრება 35.4 მლნ ლარით, საგარეო წყაროებიდან – 127.5 მლნ ლარით, ხოლო პრივატიზაციიდან – 100.4 მლნ ლარით. 2008 წლისათვის დეფიციტის დაფინანსების აღნიშნული მაჩვენებელი შემცირდება და 198.1 მლნ ლარი იქნება. 2009 წლისათვის მოსალოდნელის დაფინანსების ნაწილის ზრდა მშპ-ს 0.9 პროცენტამდე, რაც ძირითადად ქვეყანაში ფასიანი ქაღალდების ბაზრის განვითარებასთან იქნება დაკავშირებული.

სახელმწიფო ფინანსების საერთაშორისო სტატისტიკის მიხედვით დეფიციტის დაფინანსების წყაროების შემადგენლობა განსხვავდება ამ ეტაპზე საქართველოში მოქმედი საბიუჯეტოს კლასიფიკაციისაგან. კერძოდ, საერთაშორისო სტანდარტების მიხედვით პრივატიზაციიდან მიღებული შემოსავლები მიეკუთვნება დეფიციტის დაფინანსების წყაროებს,

ხოლო საქართველოში მოქმედი აღრიცხვის სისტემით იგი აღირიცხება ბიუჯეტის შემოსავლებში კაპიტალური შემოსავლების ხაზით. განსხვავებული მეთოდიკა ასევე დეფიციტის დაფინანსების საგარეო წყაროების მიმართაც. კერძოდ, საერთაშორისო სტანდარტებით დეფიციტის დაფინანსების წყაროებში აღირიცხება მხოლოდ სხვაობა საერთაშორისო საინვესტიციო პროექტების განსახორციელებლად ქვეყანაში ჩამორცხულ თანხასა და ქვეყნის მიერ საგარეო ვალდებულებების ძირითადი ნაწილის დაფარვას შორის. აღნიშნულის გათვალისწინებით მნიშვნელოვანი სხვაობა იქნება ბიუჯეტის პროექტით გათვალისწინებულ დეფიციტის მოცულობასა და საერთაშორისო სტანდარტების მიხედვით დაანგარიშებულ დეფიციტის მოცულობას შორის.

3.5. გადასახდელები და ხარჯები ძირითადი ეკონომიკური კატეგორიების ჭრილში

ბიუჯეტის გადასახდელებისა და ხარჯების მოცულობის განსაზღვრას საფუძვლად დაედო აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად განხორციელებული მაკროეკონომიკური პარამეტრების პროგნოზი.

მაკროეკონომიკური გათვლების შესაბამისად ნაერთი ბიუჯეტის გადასახდელებისა და ხარჯების პროგნოზმა 2006 წლისათვის შეადგინა 3 283.6 მლნ ლარი, 2007 წლისათვის – 3 380.0 მლნ ლარი და 2008 წლისათვის – 3 694.8 მლნ ლარი. 2009 წლისათვის – 4 068.7 მლნ ლარი.

კაპიტალური ხარჯების კუთხით 2006 წლის ნაერთი ბიუჯეტიდან 671.8 მლნ ლარი დაიხარჯება, 2007 წლისათვის აღნიშნული ხარჯები 524.0 მლნ ლარს შეადგენს. მისი წილი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში აღნიშნულ პერიოდში შესაბამისად 5.3 და 3.7 პროცენტი იქნება. 2008 წლისათვის კაპიტალური ხარჯები წინა წელთან შედარებით 71.7 მლნ ლარით გაიზრდება და 595.7 ლარით განისაზღვრება. იმის გათვალისწინებით, რომ წინა წელთან შედარებით მთლიანი შიდა პროდუქტის საპროგნოზო მოცულობა 2008 წლისათვის მნიშვნელოვნად გაიზრდება კაპიტალური ხარჯების წილი მხოლოდ ერთი პროცენტული პუნქტით გაიზრდება და 3.8 პროცენტს მიაღწევს. ხოლო 2009 წლისათვის კაპიტალური ხარჯების წილი მშპ-თან მიმართებაში პროგნოზირდება 3.9 პროცენტით და შეადგენს 673.4 მლნ ლარს.

სუბსიდიებისა და ტრანსფერების მუხლით 2006 წელს გამოყოფილი იქნება 1 064.7 მლნ ლარი, საიდანაც 329.6 მლნ ლარს შეადგენს სუბსიდიები, ხოლო 735.2 მლნ ლარს ტრანსფერები. აღნიშნულ

პერიოდში მისი წილი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში 8.4 პროცენტი იქნება. 2007 წლისათვის ამავე მუხლით გასაწევი ხარჯების მოცულობა 153.3 მლნ ლარით გაიზარდა და 1 218.0 მლნ ლარი იქნება. მათ შორის, სუბსიდიების მუხლი – 339.9 მლნ ლარი, ხოლო ტრანსფერების მუხლი – 878.1 მლნ ლარი იქნება მიმართული. შესაბამისად გაიზარდა აღნიშნული მუხლით გაწეული ხარჯების წილი მთლიან შიდა პროდუქტში და მისი წილი 8.6 პროცენტი იქნება. 2008-2009 წლებისათვის წინა წინა წელს დაფიქსირებული ტენდენცია შენარჩუნებული იქნება და ხარჯების მოცულობა კვლავ ზრდადი ხასიათი ექნება. აღნიშნული პერიოდისათვის მისი წილი მთლიანი შიდა პროდუქტის მოცულობაში შესაბამისად 8.8 და 9.0 პროცენტი იქნება, ხოლო აბსოლუტურ მოცულობაში ეს ეკონომიკური კატეგორია 2008-2009 წლებში შესაბამისად, 1 379.4 მლნ და 1 554.0 ლარს მიაღწევს.

წმინდა დაკრედიტების მუხლით 2006 წელს გათვალისწინებულია 69.7 მლნ ლარი, 2007 წლისათვის აღნიშნული მაჩვენებელი 70.8 მლნ ლარი იქნება, 2008 წლისათვის – 70.5 მლნ ლარი, ხოლო 2009 წლისათვის – 69.1 მლნ ლარი. აღნიშნულ პერიოდში მისი წილი მთლიან შიდა პროდუქტში 0.5-0.4 პროცენტის ფარგლებში მოექცევა. სახელმწიფო ფინანსების აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად აღნიშნულ მუხლში არ არის გათვალისწინებული სახელმწიფოს მიერ საგარეო ვალდებულებების ძირითადი ნაწილის დაფარვის ხარჯები, რომელთა გახარჯვაც წლიური საბიუჯეტო კანონით ხორციელდება წმინდა დაკრედიტების მუხლით.

საქონელსა და მომსახურებაზე გაწეული ხარჯები 2006 წლისათვის 1 365.3 მლნ ლარს შეადგენს, რაც აღნიშნულ პერიოდში მთლიანი შიდა პროდუქტის 10.8 პროცენტია. აღსანიშნავია, რომ აღნიშნული მუხლიდან ხორციელდება როგორც შრომის ანაზღაურების ხარჯების გასტუმრება, ისე ყველა იმ ხარჯის დაფარვა, რომლებიც არ შედის ეკონომიკური კლასიფიკაციით გათვალისწინებულ სხვა მუხლებში. 2007 წლისათვის საქონელსა და მომსახურებაზე გაწეული ხარჯების მოცულობა 1 444.5 მლნ ლარი იქნება, ხოლო მისი წილი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში 10.2 პროცენტით განისაზღვრება. 2008 წლისათვის დამატებითი ფინანსური სახსრების მობილიზებასთან ერთად გაიზარდა აღნიშნული მუხლით გაწეული ხარჯების მოცულობა და 1 528.3 მლნ ლარით განისაზღვრება, ხოლო მისი წილი მშპ-თან მიმართებაში 9.7 პროცენტი იქნება. 2009 წლისათვის ამ ეკონომიკურ კატეგორიით გაწეულმა ხარჯებმა უნდა შეადგინოს 1 651.3 მლნ ლარი, ანუ მშპ-ის 9.6 პროცენტი.

სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელები

სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელები და ხარჯების 2006 წლისათვის განსაზღვრულია 2 758.1 მლნ ლარის ოდენობით, მისი წილი საანგარიშო პერიოდის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში 21.8 პროცენტია. მშპ-ს 19.6 პროცენტი იქნება აღნიშნული ხარჯების მაჩვენებელი 2007 წლისათვის და აბსოლუტურ გამოხატულებაში 2 777.5 მლნ ლარამდე გაიზრდება. ზრდის ტენდენცია შენარჩუნებული იქნება 2008 წელსაც და გადასახდელებისა და ხარჯების ოდენობა 3 019.6 მლნ ლარი იქნება, რაც მშპ-ს 19.3 პროცენტს შეადგენს, ხოლო 2009 წლისათვის აღნიშნული მაჩვენებელი 3 302.6 მლნ ლარს შეადგენს. ხოლო მშპ-თან მიმართებაში მისი ხვედრითი წილი 19.1 პროცენტია. ეკონომიკური კატეგორიების მიხედვით გადასახდელები და ხარჯები 2006-2009 წლებზე შემდეგნაირად ნაწილდება:

სუბსიდიებისა და ტრანსფერების მუხლით გაწეული ხარჯების ოდენობა 2006-2009 წლებში 1 144.8 მლნ ლარიდან 1 485.0 მლნ ლარამდე იზრდება. აღსანიშნავია, რომ აღნიშნული მუხლით ხარჯების ზრდა განპირობებულია ტრანსფერების ოდენობის ზრდით, ხოლო დინამიკაში სუბსიდიების მუხლით გაწეული ხარჯები შემცირების ტენდენციით ხასიათდება, რაც ძირითადად განპირობებულია აღნიშნულ პერიოდში ენერგეტიკული სექტორის სუბსიდირების შემცირებით.

კაპიტალური ხარჯები 2006 წლისათვის 638.2 მლნ ლარი იქნება, აღნიშნული ხარჯი 2007 წლისათვის შეადგენს 497.8 მლნ ლარს. 2008 წლისათვის კი მოსალოდნელია კაპიტალური ხარჯების ზრდა 565.9 მლნ ლარამდე, ხოლო 2009 წელს იგი მიაღწევს 639.7 მლნ ლარს.

აღნიშნულ პერიოდში ზრდის ტენდენცია ექნება *შრომის ანაზღაურების* მუხლით გათვალისწინებულ ხარჯებსაც, რაც გულისხმობს, რომ ეტაპობრივად განხორციელდება შრომის ანაზღაურების ზრდა.

2006-2009 წლებში შემცირდება სახელმწიფო ბიუჯეტის *დეფიციტის დაფინანსების წყაროები*, რაც განპირობებული იქნება სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლების ზრდითა და პრივატიზაციიდან მიღებული შემოსავლების კლებით. 2006 წლისათვის დეფიციტის მთლიანი მოცულობა 520.4 მლნ ლარი იქნება, რაც მთლიანი შიდა პროდუქტის 4.1 პროცენტია. აღნიშნული თანხიდან 393.7 მლნ ლარი პრივატიზაციიდან მიღებული შემოსავლებია, საშინაო წყაროებიდან დაფინანსების ოდენობა 25.4 მლნ ლარია, ხოლო საგარეო წყაროებიდან მიღებული დაფინანსება 101.4 მლნ ლარი იქნება. 2007 წლისათვის სახელმწიფო ბიუჯეტის დეფიციტი შემცირდება და 256.2 მლნ ლარი იქნება, ხოლო მშპ-თან მიმართებაში მისი ხვედრითი წილი 1.8 პროცენტით განისაზღვრება. აღსანიშნავია, რომ 2008 წლისათვის პრივატიზაციიდან მიღებული

სახსრები მკვეთრად შემცირდება და 93.3 მლნ ლარი იქნება. 2008 წლისათვის სახელმწიფო ბიუჯეტის დეფიციტი კვლავ მცირდება და 197.4 მლნ ლარს შეადგენს. მათ შორის პრივატიზაციიდან გათვალისწინებული იქნება მხოლოდ 9.3 მლნ ლარი. 2009 წლისათვის დეფიციტის შემცირების ტენდენცია შენარჩუნებული იქნება და მისი მოცულობა 147.5 მლნ ლარით განისაზღვრება.

ადგილობრივი ბიუჯეტის ხარჯები

ადგილობრივი ბიუჯეტის ხარჯები 2006-2009 წლებისათვის ზრდის ტენდენციით ხასიათდება. კერძოდ, 2006 წელს ადგილობრივი ბიუჯეტის მთლიანი ხარჯები შეადგენს 838.7 მლნ ლარს, 2007 წელს ადგილობრივი ბიუჯეტებიდან გასაწევი ხარჯების მოცულობა განისაზღვრება 914.5 მლნ ლარით, 2008 წელს – 989.1 მლნ ლარით, ხოლო 2009 წელს მისი მოცულობა 1 083.3 მლნ ლარამდე გაიზრდება.

ადგილობრივ ბიუჯეტში შრომის ანაზღაურებაზე გათვალისწინებული ხარჯები 2006-2009 წლებში გაიზრდება 278.5 მლნ. ლარიდან 370.7 მლნ ლარამდე.

ადგილობრივი ბიუჯეტის დეფიციტის დაფინანსების წყაროები კი საანალიზო პერიოდისათვის მნიშვნელოვნად მცირდება. კერძოდ, 2006 წელს დეფიციტის დაფინანსებაზე გათვალისწინებულია 6.3 მლნ ლარი, ხოლო 2009 წელს აღნიშნული მიზნით გასაწევი ხარჯების მოცულობა მხოლოდ 0.7 მლნ ლარს შეადგენს.

4. ძირითადი სექტორული მიზნები და ამოცანები

4.1. ეკონომიკური განვითარებისა და სიღარიბის დაძლევის პროგრამისა და სახელმწიფო ბიუჯეტის ურთიერთკავშირი

2004-2009 წლების სამთავრობო პროგრამამ მკაფიოდ გამოხატა მთავრობის მზადყოფნა, ქვეყნის განვითარების პოლიტიკა მიმართულ იქნას სიღარიბის დაძლევისაკენ და სიღარიბით გამოწვეული სოციალური უთანასწორობის შემცირებისკენ. კერძოდ, დღის წესრიგშია ეკონომიკური განვითარების და სიღარიბის დაძლევის პროგრამის (ეგსდპ) ეფექტიანი განხორციელების აუცილებლობა.

რეფორმების პროგრამის თანმიმდევრული განხორციელებისათვის ჩამოყალიბდა ურთიერთდაკავშირებული პრინციპების ერთობლიობა:

- კორუფციის აღმოფხვრა;
- გამჭვირვალობისა და საზოგადოებრივი მონიტორინგის გაძლიერება;
- ბიუროკრატიის რიცხოვნობისა და მისი ზეგავლენის შემცირება;
- გადაწყვეტილების მიღებაში მოქალაქეთა მონაწილეობის გაზრდა;
- საჯარო მოხელეთა პროფესიონალიზმის ზრდა;
- კანონის უზენაესობა, და მის წინაშე თანასწორობა;
- ადამიანის უფლებების დაცვა.

მთავრობის პოზიცია ეკონომიკურ და სოციალურ რეფორმებთან დაკავშირებით გულისხმობს სიღარიბის არსებული მდგომარეობის გაუმჯობესებას ნახტომისებრი და მდგრადი ეკონომიკური ზრდის ხელშეწყობის საფუძველზე. ეკონომიკური ზრდის ხელშეწყობისთვის აუცილებელია:

- მმართველობის მექანიზმების გაუმჯობესება და მათი გამჭვირვალობისა და ეფექტიანობის დონის ამაღლება;
- ბიზნეს-კლიმატის გაუმჯობესება და კერძო კაპიტალის მოზიდვა;
- პრივატიზაცია;
- სოციალური დახმარების სისტემის რეფორმა (მონეტიზაცია).

„საქართველოს 2005 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონით მნიშვნელოვანი თანხები იქნა გათვალისწინებული მოსახლეობის სოციალური დაცვისათვის საჭირო ღონისძიებების დასაფინანსებლად. პირველად ბოლო წლების მანძილზე წინა პერიოდის დავალიანებების დასაფარავად გათვალისწინებულია 149.2 მლნ ლარი, რაც საშუალებას იძლევა მაქსიმალურად იქნას დაფარული, როგორც

საპენსიო, ისე სახელფასო დავალიანებები. ბიუჯეტში ჯეროვანი ყურადღება ეპყრობა ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის გაზრდის ღონისძიებების დაფინანსებას.

ეგსდპ-ით გათვალისწინებული ცალკეული დარგების დაფინანსება საქართველოს 2005 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის მიხედვით შემდეგნაირია:

სოციალური დაცვა და საპენსიო უზრუნველყოფა – ეგსდპ-ის მიხედვით, 2005 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტში მოსახლეობის სოციალური დაცვისა და საპენსიო უზრუნველყოფისათვის მთლიანობაში გათვალისწინებული უნდა ყოფილიყო 332.0 მლნ ლარი (საბიუჯეტო სახსრები). ბიუჯეტის კანონის მიხედვით აღნიშნული სფეროს დაფინანსებისათვის გათვალისწინებულია 452.42 მლნ ლარი, ანუ ეგსდპ-ით პროგნოზირებულ ასიგნებებზე 120.42 მლნ ლარით მეტი.

ჯანდაცვა – 2005 წლისათვის ჯანდაცვის სახელმწიფო სადაზღვევო პროგრამების დაფინანსებისათვის გამოსაყოფი სახსრების მოცულობა შეადგენს 127.12 მლნ ლარს (საბიუჯეტო სახსრები), ანუ ეგსდპ-ით პროგნოზირებად ასიგნებების 103.6%.

განათლება – ეგსდპ-ით განათლების სფეროს დაფინანსებისათვის სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გათვალისწინებული უნდა ყოფილიყო 67.8 მლნ ლარი, 2005 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტით კი განათლების სფეროს დაფინანსებისათვის გათვალისწინებულია 57.72 მლნ ლარი (აღნიშნული თანხები არ მოიცავს უმაღლეს სასწავლებლების შემოსავლებს ფასიანი სწავლებიდან).

ენერგეტიკა – 2005 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტით ენერგეტიკის სფეროს დაფინანსებისათვის გათვალისწინებულია 199.4 მლნ ლარი (საბიუჯეტო სახსრები), ეგსდპ-ის მიხედვით ენერგეტიკის სფეროსათვის გათვალისწინებული უნდა ყოფილიყო 71.1 მლნ ლარი, მათ შორის 46.1 მლნ ლარი საბიუჯეტო ორგანიზაციებისა და სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის ფენების მიერ მოხმარებული ელექტროენერჯის საფასურის ანაზღაურებაზე.

ტრანსპორტი და კომუნიკაციები – იმ ღონისძიებების მიხედვით, რომლებსაც მოიცავს ეგსდპ სახელმწიფო ბიუჯეტით გათვალისწინებულია 76.9 მლნ ლარი (14.5 მლნ ლარით მეტი ეგსდპ-ით პროგნოზირებად ასიგნებებზე). აღნიშნული თანხები მოიცავს გზების მოვლა-შენახვის ღონისძიებებს (60.4 მლნ ლარი) და საქართველოს ტელევიზიისა და რადიომაუწყებლობის სუბსიდირებას (16.5 მლნ ლარი). 2005 წლის ბიუჯეტის კანონით გათვალისწინებულია 130.9 მლნ ლარი.

სოფლის მეურნეობა და სურსათი – ეგსდპ-ის დეტალური ხარჯთაღრიცხვის ნაწილში 2005 წლისათვის აგრო-სასურსათო სექტორის განვითარებისათვის დაგეგმილ იქნა 26 ლონისძიება, რომელთა საერთო ღირებულება წარმოადგენდა 45,35 მლნ ლარს (მათ შორის, სახელმწიფო ბიუჯეტზე მოდიოდა 28,4 მლნ ლარი, ხოლო საგარეო დაფინანსებაზე – 16,95). საქართველოს 2005 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელებით და ხარჯებით გათვალისწინებულია ეგსდპ-ით დაგეგმილი 13 ლონისძიების დაფინანსება 44.19 მლნ. ლარის საერთო თანხის ოდენობით (მათ შორის 18,89 მლნ ლარი არის საბიუჯეტო სახსრები, ხოლო 23,75 – საგარეო დაფინანსება)

გარემოს დაცვა, ტყის რესურსები და მიწის მართვა – ამ სფეროების დაფინანსებისათვის ეგსდპ-ით მოცემულ ლონისძიებებზე 2005 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტით სულ გათვალისწინებული უნდა ყოფილიყო 4.9 მლნ ლარი. ხოლო სახელმწიფო ბიუჯეტში ამ მიზნებისათვის გამოყოფილი ასიგნებები შეადგენს 29.6 მლნ ლარს.

სხვა ლონისძიებები – ეგსდპ-ით პროგნოზირებადი „სხვა ლონისძიებების“ დაფინანსებისათვის 2005 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტში გათვალისწინებული უნდა ყოფილიყო 13.8 მლნ ლარი, რომელიც ითვალისწინებს 5 ლონისძიების დაფინანსებას. 2005 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონით აღნიშნული ლონისძიებებისათვის გათვალისწინებულია 200.5 მლნ ლარი, მაგრამ აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ბიუჯეტი ითვალისწინებს იმ ლონისძიებების დაფინანსებას, რომლებიც მოცემულია პროგრამაში, მაგრამ, მათი დაფინანსება არ არის გათვალისწინებული 2005 წელს. უნდა აღინიშნოს, რომ 2005 წლის ბიუჯეტში წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანებების დაფარვისათვის გათვალისწინებული 149.2 მლნ ლარი მოცემულია „სხვა ლონისძიებების“ კატეგორიაში.

წინა წლებთან შედარებით 2004-2005 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტში მნიშვნელოვნად გაიზარდია ისეთი სფეროების დაფინანსების მოცულობა, როგორცაა ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის გაძლიერება, საზოგადოებრივი წესრიგისა და სახელმწიფო უშიშროების დაცვა.

სულ მთლიანობაში 2005 წლისათვის ეგსდპ-ით მოცემულ ცალკეულ პროგრამებსა და ლონისძიებებზე სახელმწიფო ბიუჯეტში გათვალისწინებული უნდა ყოფილიყო 685.7 მლნ ლარი, რეალურად კი ამ პროგრამებისა და ლონისძიებების დაფინანსებისათვის 2005 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტით გათვალისწინებულია 190.2 მლნ ლარით მეტი, ანუ 875.9 მლნ ლარი (მოიცავს წინა წლების დავალიანებების დაფარვის ლონისძიებებს 149.2 მლნ ლარის ოდენობით).

4.2. ხარჯების საშუალოვადიანი დაგეგმვა (MTEF)

ზემოაღნიშნულიდან ნათლად ჩანს რომ 2005 წლის ბიუჯეტი ასახავს ეგსდპ-ს პრიორიტეტებს, მაგრამ ეგსდპ-ის და სამთავრობო სტარტეგიის ეფექტური და ღროული განხორციელების უზრუნველსაყოფად აუცილებელია გრძელვადიანი მჭიდრო ურთიერთკავშირის დამყარება ეგსდპ-სა, სამთავრობო სტარტეგიას და წლიურ სახელმწიფო ბიუჯეტებს შორის. ამ მიზნით დაწყებულია საშუალოვადიანი (ოთხწლიანი) მაკროეკონომიკური და ფისკალური პროგნოზების შემუშავება. ფინანსთა სამინისტროში შემუშავებულია საშუალოვადიანი (ოთხწლიანი პერიოდი, მათ შორის წლიური ბიუჯეტი და მომდევნო ორი წლის პროგნოზი, რაც სრულად მიესადაგება ეგსდპ-ის ფორმატს), ხარჯვითი დაგეგმვის ძირითადი პრინციპები და მექანიზმები.

ხარჯების საშუალოვადიანი დაგეგმვა ეფუძნება ორ ძირითად, ურთიერთდაკავშირებულ პროცესს:

- „ზემოდან ქვემოთ“ პრინციპი – ქვეყნისთვის პრიორიტეტული მიმართულებების განსაზღვრა და მაკროეკონომიკური პარამეტრებისა და შემოსავლების რეალისტურ პროგნოზებზე დაყრდნობით საშუალოვადიანი ხარჯვითი „ჭერების“ შემუშავება თითოეული მხარჯავი უწყებისთვის;
- „ქვემოდან ზემოთ“ პრინციპი – საშუალოვადიანი ხარჯების მონახაზის მომზადება მხარჯავი უწყებების მიერ, რომელიც დაეფუძნება მკაფიო და რეალისტური ხარჯთაღრიცხვის მქონე სექტორულ სტრატეგიებს.

ხარჯების საშუალოვადიანი დაგეგმვის დანერგვის პირველსავე ეტაპზე მკაფიოდ განისაზღვრა მთავრობის პრიორიტეტები ეგსდპ-ისა და სხვა სტრატეგიული დოკუმენტების გათვალისწინებით. ხოლო ყოველი მომდევნო წლისთვის მთავრობის პრიორიტეტები უნდა გადაიხედოს მიღწეული პროგრესისა, თუ არსებული სოციალურ-ეკონომიკური სიტუაციის მხედველობაში მიღებით.

გონივრული მაკროეკონომიკური პროგნოზების საფუძველზე, ფინანსთა სამინისტრო მოცემულ დოკუმენტში განსაზღვრავს საერთო არსებული რესურსების პაკეტი. ეს პროცესი ეფუძნება სამინისტროს მიერ მომზადებულ საშუალოვადიან მაკროეკონომიკურ და ფისკალურ პროგნოზებს. რის შემდგომ ფინანსთა სამინისტრო მოამზადებს საბოლოო საშუალოვადიანი ხარჯვითი „ჭერებს“ და მათ საფუძველზე მხარჯავი უწყებები მოამზადებენ საბოლოო სექტორულ საშუალოვადიან ხარჯვით ჩარჩოსა და წლიურ ბიუჯეტს.

„ჭერების“ დადგენის პროცესში ჩარჩო დოკუმენტი არის ეგსდბ და სამთავრობო სტრატეგია, რომლებიც ასახავენ ძირითად სოციალურ-ეკონომიკურ მიმართულებებს. ეგსდბ საშუალოვადიანი ხარჯვითი დაგეგმვის პროცესში უნდა გარდაიქმნას სექტორულ ბიუჯეტებად და შესაბამისად გასატარებელ სექტორულ ღონისძიებებად.

საშუალოვადიანი ხარჯვითი „ჭერების“ დადგენის დროს გამოყენებული იქნება რამდენიმე მნიშვნელოვანი ელემენტი:

- სექტორული სტრატეგიის განაცხადი – ძირითადი მიზნები, ინდივიდუალური სექტორებში გასატარებელი სტრატეგიები, რომლებიც უნდა იყოს სრულ შესაბამისობაში ეგსდბ-ით განსაზღვრულ სექტორულ პრიორიტეტებთან, რაც უზრუნველყოფს მჭიდრო კავშირს საშუალოვადიან ხარჯვით ჩარჩოსა და ეროვნულ ინტერესებს შორის;
- ზემოაღნიშნული მიზნების მისაღწევად შესაბამისი ღონისძიებების განსაზღვრა, შედეგებისა და ინდიკატორების მითითებით;
- თითოეული პროგრამისთვის ოთხწლიანი ხარჯთაღრიცხვის მომზადება მიმდინარე და საინვესტიციო ხარჯების მითითებით;
- განსაზღვრული ღონისძიებების პრიორიტეტიზაცია